

Landskap: Skåne Upptecknat av: Leijonhielm - Swahn
Härad: _____ Adress: _____
Socken: Simrishamns stad Berättat av: Typograf Mårtensson
Uppteckningsår: 1946 Född år 1873 i Simrishamn

Självbiografiska notiser.	s. 1.
Om Simrishamnstidningen.	s. 2, 100.
Spannmålshandel.	s. 7.
Bostäder. Stadsdelar.	s. 11.
Zigenare och bråkmakare.	s. 12.
Frireligiösa.	s. 13.
Kyrkan. Gästgivaregården.	s. 14.
Galgbacken och den sista avrättningen.	s. 15.
Kolera.	s. 17.
Skeppsbrott.	s. 18.
Varulvar.	s. 20.
Spöken.	s. 21.
Puke.	s. 22.
Goenissen.	s. 23.
Berättande.	s. 24.
Sagesmannens föräldrar.	s. 25, 29.
Bebyggelse. Gator.	s. 26.
Fiskhandel.	s. 28.
Svin.	s. 30.

Kalas.	s. 31.
Punsch.	s. 32.
Pantlekar.	s. 34.
Utflykter och slädpartier, ridning.	s. 36, 41.
Skridskoåkning.	s. 37.
Spåkåringar. Kloka.	s. 38.
Den första bilen.	s. 42.
Mats Roos och läkarvetenskapen.	s. 44.
Första cykeln. Bollsparkning.	s. 47.
R.A. Blankenberg.	s. 48.
Fummelmakare.	s. 50.
Hotell. Gästgivaregårdar.	s. 52.
Brödbak.	s. 53, 56, 64.
Kakegummor.	s. 54.
Ugnar och spisar.	s. 57.
Hus.	s. 58.
Eldning och bränsle.	s. 61.
Spisar och kaminer.	s. 62.
Bagerier.	s. 63.
Mat.	s. 66.
Fiske.	s. 68.
Tillagning av sill.	s. 72.
Gröt.	s. 73.
Göingar och slättboar.	s. 74.

Träskor.	s. 76.
Mattider, arbetstider.	s. 78.
Vandrande gesäller.	s. 79.
Belysning.	s. 86.
Nattvakter och poliser.	s. 88.
Brandväsen.	s. 90.
Militärer.	s. 92.
Tvätt.	s. 93.
Bad.	s. 95.
Packföreningsrörelse.	s. 96, 103.
Sättning och tryckning.	s. 97.
Simrishamnstidningen och dess redaktörer.	s. 100, se sid. 2.
Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.	s. 102.
Segelfartyg.	s. 104.
Brunnar.	s. 105.
Dass.	s. 106.
Bittervatten mot förstoppning.	s. 107.
Post.	s. 108.

ACC. N:R **M10234** :/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Självbiografiska notiser.

Jag är född 1873 här i Simrishamn, men mina för-
äldrar är inte födda här i Simrishamn inte. Nä, det är
de inte. De kom från landet. 1890 kom jag till Simris-
hamnstidningen. Simrishamnstidningen var den första tid-
ningen. Den hade börjat någon gång på 1850-talet. Han
hetade Andersson, han som började med den.

Om Simrishamnstidningen.

Simrishamnstidningen var den första tidningen här i Simrishamn. Den hade börjat någon gång på 1850- talet. Han hetade Andersson, han som började med den. Sen sålde han den till en annan, men jag har glömt vad han hette, så det var inte jag. Men hattrarna kanske inte behöver veta det, det är kanske inte sånt som harrarna är ute efter, nä jag vet nog jag. Sen blev det en, han hetade Silvander, han hade varit styckjunkare, så han var lika som militär, han Silvander. Sen hade han varit lantmäteribiträde ett tag, han hade varit hos en som hetade Åkesson, han var lantmätare , se.

Min mor hon brukade säga att det var så bra att tidningen började, den var så bra att ha för men fick veta så mycket. Lite skrev de om det som hände här i stan, men det som hände i ut-

ACC. N:R M. 10234:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

landet och i Stockholm och så, det klippte de, det fanns ju ingen telegraf och ingen telefom, så de klippte de ur andra tidningar, det var ur malmötidningar, det var ur Sydsvenskan. Sydsvenskan kom med diligensrn ifrån Svenstorp, och det var nog den som de klippte det allra mesta i. Så var det lite om väderleken, den som hade vatt förstås. Och en krönika.

När jag kom i lära, det var 1890, då var upplagan tvåhundra-tjugofem, och då var det bara två gånger i veckan som den kom ut. Den kom bara ut onsdag och lördag. Den var ju inte så stor, bara fyra sidor. Den såldes bara i stan, det var inte så många bönder som köpte den, det var nästan bara i stan. De fick nog gå och hämta den själva folk, de fick han inte Kemburen som nu.

ACC. N:R M.10234:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Se tidningarna skulle stämplas först på den tiden innan de gavs ut. Det var en sorts stämpelskatt på dem.

Sen kom det en konkurrent, den kallade de för Nya Simrishamnsbladet, men se det var en förskräcklig tidning. Den gick bra ett tag, för se det var en riktig skandal-tidning och alla människor köpte den, för där stod så mycket om storgubbarna i den, sånt som de hade gjort i sin ungdom, vilket liv de hade fört och alla deras fruntommers-historier och sånt skrev de om, och sånt ville folk läsa. När de inte kunde hindra dem att komma ut på annat sätt varken med lock eller pock så hittade de på ett knepigt sätt, de skickade ett stop brännvin, ja de sände nog dit mer än då, de skickade det till arbetarna och de sa ju inte nej till det inte utan de höll till godo och sen så söp de till de var fulla och så kom den inteut den gången,

ACC. N:R M. 10234:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men så hämnades de i sin tur och gjorde det samma med sin konkurrent, och det gick lika bra hos oss, för si brännvin. Men sånt det går inte nu, nu är det annorlunda.

Då för tiden var det inte så mycket politik i tidningen det brydde de sig inte om. Ja mins inte att de talade om politik mer än det var spannmålstullarna som de bråkade om, det var väl på 80-talet.

Då var det så mycket smuggling.

Bokhandlare Jeppsson, han köpte Simrishamnstidningen utav den förre som hade den, han hetade Lefèvre (?). Och då skulle den bli frisinnad, för si Jeppsson han var frisinnad och då skulle ju hans tidning vara likadan. Men så det gick galet för först gick det dåligt för Nya Simrishamnstidningen och sen fick de för sig att Simrishamnstidningen skulle bli daglig men det var för mycket och så gick den omkull den med. Och nu får tiden kommer det inte

ACC. N:R M. 10234:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ut någon tidning här i Simrishamn

När jag kom till Simrishamnstidningen så var där en faktor, en utlärd typograf och tre lärlingar. Den gamle faktorn han som var utlärd den kallade de för konstförvant för det var den gamle titeln.

Två gånger i veckan gav vi ut den, det var på onsdag och på lördag och inga maskiner hade vi, utan vi fick sätta den för hand.

På den tiden var det inte så skarpt med arbetet , de hetsade inte s m nu. Vi tog oss frimåndag, det gjorde vi alltid, och när vi arbetade så tog vi det inte så skarpt. Inte då heller.

ACC. N:R M. 10234:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spannmålshandel.

Köpmännen de var mest stora spannmålshandlare, de handlade med säd, de exporterade och de köpte opp. Det var mest havre. De köpte opp den av bönderna och sålde den till utlandet, det var mest till England de sålde den.

De mest kände, de som handlade mest, de störste av dem, de var Björkgren, Sjögrenarna, och så var det Bengtsson också. De hade sina stora handelshus och flera av dem står kvar än i dag. Det var stora magasin, herrarna har nog sett dem, som det på Storgatan där det är en bilstation bredvid nu för tiden. Dit körde bönderna med sin säd.

Havren skulle rias. De riade den, sa de. De lade in den på ett golv, i en ria, och under golvet, där hade de det anordnat så att de kunde elda med svavel och röka den så att svavelångorna gick igenom golvet likasom. Och så ovanför, där var det anordnat med ordentligt drag och

ACC. N:R M. 10234:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för det var det en stor jävla flöjel som snurrade. Där var mycket folk och arbetade .

Förr hetade gatorna "sträden", och där var Klockaresträdet och Möllevångssträdet, det är väl sen den danska tiden. Ja det finns ännu på ett ställe som det heter så än, det är ingen riktig gata , för det är bara en liten bit, men det heter så än.

Bönderna kom farandes in till stan i stora karavaner kan man säga, ja det var det riktigt, med sina säalass. Och de kom för att sälja säen ja. Och långt ute på landet långt från stan så kom spannmålshandlarnas ombud och mötte dem. De skickade sina ombud och gav med dem handpengar för att locka bönderna. Och hankade dem där de kom längs vägen och tuktigt slogs om dem . Och det var förstås alltid en del som imte hade gjort upp i förväg med någon särskild handlare till vem han skulle fara, och dem var

det de slogs om. De andre, de hade sina bestämda ställen och sälja till. Och så efter köpet då skulle de ha brännvin. Förståss.

En gång i veckan skulle vi ha noteringen till en notis i Simrishamstidningen. Den sprang jag och hämtade hos Björkgren .

När bönderna kom till stan på hösten med sin säd så var de så störske. Min far, han arbetade hos Björkgrens, det är de som har sin ria kvar. När bönderna kom på höstarna så ställde sina v agnar på gatan och så gick de först upp på kontoret och så sa de:

- Vill I köpa rov?, sa de på hösten.

Då var de så störske. Och till spannmålsbetiänterna skrek de:

- Gack inte för nära hästarna, sa de till spannmålsbetiänterna, de slår.

Då var de störske.

ACC. N:R M. 10234:10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men sen på vårem, då kom de tillbaks och då skulle de köpa utsåde, och då var de inte så störske, då var de spake och då kom de upp på kontoret i en lång rad, och då sa de så ynkligt:

- Kan vi få köpa lita ruv?(sagesmannen rullade på r-et).

Och det sa de på komtoret. Och till spannmålsbetjänarna sa de:

- I ska akta er för krakarna, pojkar, sa de. De kan falla på er.

ACC. N:R M.10234 //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bostäder. Stadsdelar. ~~Öppenhet och bråkmaker.~~

n/
Lågs Storgatan där bodde de finaste. Där bodde hand-
larna och rådmännen, men borgmästarn han bodde på gatan ner
mot stationen. Fiskarna och skepparna de bodde vid ham-
nen. Vid Skepparegatan bodde de. Stora Norregatan, där
bodde mest arbetare och enkelt folk. Den kallade de för
Gästgivaregatan förr. Och vid övre ändan på den, där var
det mest kåkar.

Skällning, det är lustigt. Det kommer de och frågar
vad det är, alla som kommer till stan. Det är den vita
randen på takena. Det finns visst bara här i stan och
på Bornholm med. Si tegeltaken, de gamle tegeltaken de äg
murade invändigt i fogarna, men vid kanterna, där är det
mur under, och i ryggåsen där måste de mura ovanpå. Där-
för blir det så där vitt i kanterna, likasom en ram.

Zigenare och bråkmakare.

Jo visst fanns det en och annan bråkmakare, men de var inte här ifrån stan, det var mest sjömän som hade varit utomlands och lärt sig att ge danska skallar och sånt.

Zigenarna, de fick slå sig ner på Åbackarna, för dem ville de inte ha i stan. Där var inte uppodlat då än. Ja, tiggde gjorde de, det var väl allt de gjorde.

Bråk och stilla slagsmål var det ofta, och de var väl inte så farligt. Det var med de främmande sjömännen. Ja det var till och med dråp en gång, ja det var en de stack ner på kajen där nere. Men den som gjorde det, den tog de aldrig. De trodde att det var en, men han gick till sjöss och kom aldrig mer tillbaka.

ACC. N:R M. 10234:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frireligiösa.

På den tiden när de frireligiöse började här i stan så var de och gjorde en visa om dem. Den handlade om alle de frireligiöse, den var om alla de som sa att de var frälste. Den var om alla de som sa att de fick nåden, då den gången. Jag har glömt den, men herrarna ska gå till hamnkaptén Gram, han kan den det vet jag.

ACC. N:R M.10234:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkan. Gästgivaregården.

De talade om att kyrkan skulle vara så förskräckligt gammal, men det var väl det enda de sa om den.

Vid Gästgivaregatan, där låg gästgivaregården, det är ju liksom infartsvägen, den heter prästgatan nu. Huset står kvar än, men det är inte inrett så nu som förr.

ACC. N:R M. 10234:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Galgbacken och den sista Tavrättningen.

Galgbacken, den låg på Åbackarna . Där ska det ligga en sten ännu, där de halshuggde den siste en gång. En stor stenbummling, som en rullsten.

Den siste som blev halshuggen har jag hört talas om. Det var så att det var en eldsvåda en gång och det brann ner förskräckligt många hus. Och de häktade en gammal gubbe som de trodde att han hade satt fyr på stan. Han ^{var} far brandvakt. De satte han i kyrketornet, gör häktet hade brunnit opp, men i kyrketornet är det några valv och där satt han och de höll han där i år, han satt där på bekänneelse. Men han bekände inget. Men så skulle de halshugga han i allafall men då, hur det nu var, så var det en piga, som sa att hon hade tuttaa på, och då tog de

ACC. N:R M.10234:16.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

henne och högg av huvudet på. Det var den siste som de hals

högg.

ACC. N:R M. 10234:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kolera.

När svartkopporna gick här, det var i mina föräldrars tid, då var det en gammal gubbe som sa:

- Mej biter det inte på, sa han.

Han hade kummin i fickan och det åt han av och därför tog det inte på honom.

De drack brännvin också. Det trodde de att det hjälpte mot allt. Och det tror de än, många.

Nehej, det var inte svartkoppor, kolera var det. Svartkoppor har de haft i min tid.

ACC. N:R M. 10234: 18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skeppsbrott.

De talade om att Kocken och Björkgrens, att de skulle ha fått sina pengar av sjöröveri, sa de. Och nog ^{h'}kände de på skeppsbrotten alltid. De hade det ordnat så, att folket längs kusten visste, att den som kom och anmälde till Björkgrens eller Kockens, att ett fartyg hade strandat, han fick sej en peng, en tia eller så. Det hände rätt ofta ska jag säga. Ja, så var det förstås de som sa, att förr, när det var storm, så lät de där herrarna en häst gå längs stranden nånstans å sa hade de bundet en lampa i rompan på han, och så tog de det för en ^{gät}fyr eller något sånt på sjön å styrdemot den å gick på land.

Björkgrens område, det sträckte sej ända ner till Kyl och på den biten skulle han i min tid ha alla strandningar men söder om Kyl skulle Ystad ha dom. Ja, där kom dom som sprang till Björkgrens gård å berättade om strandningar

när jag kom i lära. det var 1890. Men värst var det väl 1872 i den hiskelige novemberstormen då var. Far, han räddade livet på en tysk kapten då, han simmade ut till skeppet å tog en lina om kaptenen och simmade i land med han också. Han bodde sen hemma hos oss rätt länge, å han gav far sitt ur, det var ett fint gammalt repeterur, men tyvärr så har jag det inte kvar, ja, han gav oss annat ock, han gav oss den fine spegelen som hade hängt i hanseskajuta och fotogenlampan som han hade haft i sin kajuta fick vi också, den var så fin utå bland mässing. Björkgren han tjänade bra på de här besättningarna efter skeppsbrottena också, för han lät dem bo i sitt hus och lät dem äta vid sitt bord, men kaptenen som jag sa om, han tyckte det var mycket trevligare att ~~h~~ äta hemma hos mor, så hon gick å hämtade maten hemma hos Björkgrens och bar den hem, så han fick äta den hemma hos oss.

ACC. N:R M. 10234:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varulvar.

Det enda de sa om varulvar, det var att de sa att de skrämde havande kvinnor, de skrämde dem så att de fick missfall. De var några de sa om i stan att det var varulvar. Nä jag vet inte hur de blev det , men de skulle väl förskriva sig till faen på nått vis.

Spöken.

Då och då påstod de att det spökade. Det var de som sa att de hade sett nått. Där var där nere i den björkgrenska gården där påstod de att den gamle Björkgrens mor, hon hetade Julia Björkgren, de sa att hon spökade där. Det var en snål och jävlig käring, och hon var led vid tjänstefolket. Och så. I varje fall stod våningen tom där uppe på ~~inre~~ i deras hus, men det var kanske för att ingen ville ha den. Vad vet jag. Men det var de som sa att där spökade. Men det är länge sen nu.

Här var en tullinspektör Afzelius, han kallade de Afse, han är väl bekant, han sköt sig i denna här atan. De begravde han på den nya kyrkogården men den blev hans fru tokig och hon sprang kring på kyrkogården i ett vitt lakan på nätterna, och det är det enda jag vet om spöken där.

ACC. NR M. 10234:22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Puke.

Puken, sa de, skulle vara där uppe vid den gamla kyrkogården. Vad det var, det vet jag inte, men det var som ett nystan, och det rullade, och det var som en tråd som häftade vid, och det var så att när man trampade av det, då fick man ~~xxx~~ eksem. Mor sa, att det var en gammal käring, hon hade trampat på en puke och sen fick hon ^meksen av det, och det hade hon hela livet, för eksem kan ingen ta bort. Det kan inte doktorerna göra heller nuförtiden.

Puken, det var som ett nystan, och det var som ett djur, eller liksom en liten padda.

ACC. NR M. 10234:23.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Goenissen.

I sin barndom hörde man ju mycket om tomtar och sänt.
De berättade så mycket, och de sa att de skulle hålla sig
väl med goenissen. Ja gröt skulle de ge han, men det var
nog julamat med och öl. Goenissen kallade de han för,
för han drog till huset.

ACC. NR M.10234:24.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Berättande.

De berättade så mötet skrock förr. Därhemma där var en gammal en, hon gjorde lite arbete vad som, och han hetade Eljena, hon. Hon var hos oss i många år, sen blev hon städerska ~~hos~~ på pedagogien, och den hon kunde.

Hon kom från Simris, och där hade hon arbetat i prästgården. Men dit kom hon från sitt hem. Hon var född i Kristianstadstrakten. Hon var äldre än min mor, hon var född redan på tjugotalet, men min mor var född i slutet av trettiotalet, och hon kunde så många sagor och äventyr och historier. Jag minns han berättade om Snövit och om rövare. Det var ju stora skogar förr där ute och där höll de till. Vi barn vi var så angelägna att hon skulle sitta hos oss och prata i skymningen. De höll skymning den tiden och de berättade alltid mens de satt och kardade och spann.

ACC. N:R M. 10234 25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagesmannens föräldrar.

Mor var från Gladsax, och far var från Stigby. Mor
tjänste hos gamle garvare Ernberg. Hon gick fruén till
handa , hon var född Rörbeck. Men män mormor, hon tjänste
hos hennes mor och hos flere andre av de gamle familjerna.

Bebyggelse. Gator.

På mormors tid var här inte mycket bebyggt där jag bor nu. Det fanns bara ett hus vid hörnet här. Västerut slutade stan redan vid Eilerts, där ute var ett hus som liksom stod rätt ut i gatan. och där hade tullbommen vatt.

Det fanns inga tomter att köpa, för det var donationsjordar runt om stan, och de gick inte att sälja, så stan kunde inte växa. De fick bygga där och betala tomtöre, men de fick inte sälja och köpa. För si de ägde inte jorden och då var det inget värt att ha huset, det stod på ofri grund. Men sen, sen upphävde de den där lagen och sen dess har stan växt mycket åt alla håll.

Gatorna var lagda med kullersten i mina föräldrars tid också, och till trottoarer eller till att gå på så låg dät stora jävla stenar som så (Sagesmannen mätte ut ungefär en meter). De var lite högre och gick att gå på.

ACC. N:R M.10234:27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När läderfabriken började så bodde de flesta arbetarna på landet. Det var inte förrän den andra generationen som brydde sig om att flytta in till stan.

ACC. N:R M. 10234:28.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fiskhandel.

När fiskebåtarna kom in så stod det långa rader med skjutsar och väntade. Och sen körde långa karavaner utå sillaprånglare, de körde den till Lund och Malmö. Det var det mesta som gick dit, men de gjorde av med mycket i stan också. Och det hände ofta att de hade fått så mycket sill att de fick häva den på åkrarna till gödsel. De kom med båtarna så fulla utav fisk, det var bara att nyttja den som gödsel.

ACC. N:R M. 10234:29.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagesmannens fader.

Far han ~~kä~~ tjänte som dräng hos Björkgren när han kom hit först. Och då hade han inte så mycket i lön. Men så blev han magasinsskarl och då fick han det bättre så han kunde gifta sig. Sen blev han bokkarl och då fick han trettio kronor i månaden. Det var inte mycke det, men man fick ju så mycket för pengarna då för tiden.

ACC. N:R M. 10234:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Svin.-

Det var inte så dyrt att leva på den tiden för sillen var billig och de hade svin på de flesta gårdarna. Sen blev det förbud på att ha svin och de hörde opp med att ha det. Det hörde de opp med på ni tiotalet, jag tror att det var nittiotvå.

Sen sa de på skoj, att det var bara två som hade svin i stan. Den ene var hamnkaptenen, och den andre var en urmakaremästare. Hos hamnkaptenen bodde det en student och den stackarn skällde de för "svinet". Och hos urmakaremästaren där bodde det en jämel, han var typograf på vinternarna och murare på somrarna, och den kallade de för "gris-sen".

Så de var de ende ^mson fick ha svin.

Skämtsde de.

ACC. N:R M.10234:3/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kalas.

Hantverkarna hade julakalas.

Oscarsdagen var det festligt, de hade illuminerat med julaljus i såna där trekantiga stakar med mål i sidan för ljusen och de stod i fönstrena.

Och på stadshotellet hade de annandagsbal, och på Svea hade de hyårsbal, och barnbal hade de på trettondan och den håller de på me än fast det är ju lite olika nu förstås.

Hantverkarna hade stora kalas. De började vid sextiden och då drack de toddy, och sen efter nån timme så blev det mat och dryck, och efter det så spelade de kort och under tiden så drackde kaffe och punsch och toddy. Det var en väldigt god punsch.

ACC. N:R M. 10234:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Punsch.

Punshen från Simrishamn har väl herrarna hört om för den var berömd, den hetade "Blå Lack" (?). Den bryggde de på söndagsmorgnarna. Det var väldigt omständligt. Den var så fin så vattnet här i Simrishamn dög inte till den. Så de gick och hämtade vatten från Pie Kille i Baskemölla. Där sa de att vattnet skulle hålla tre procent alkohol där, så det var ju ett fint vatten. Jag har hört många säga att det ska vara alkohol i vattnet i den källan. Och det är nog fint vatten, för det riktigt sprutar fram ur marken. De körde hit med vattnet på lördagskvällen. På söndagsmorgonen i ottan så begynte de vid fyratiden att brygga och så skulle de först göra en by tta och när den var färdigbryggd så skulle den avsmakas, och då slängde de in salta sillar på glödena , och så åt de stekt sill och drack

ACC. N:R M. 10234:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

varm punsch till. Och de tyckte men att det kan inte passa bra tillsammans, men det gjorde de. Och sen bryggde de färdigt ett par byttor till och sen åt de frukost fram på förmiddagen och drack brännvin.

När punscheh var färdig så slog de han intepå såna där små flaskor som de har spriten på i våra dar, utan de fyllde han på stora jävla krus.

Pantlekar.

De lekte pantlekar med för faen. Skeppet var lastat och sånt. Jag har kunnat många.

Här var en tunnbindarmästare, det gör det samma vad han hetade men han var så le i truten. Han var så förskräckligt le i truten.

En gång var han på ett kalas och jag var också med, och så skulle vi leka pantlekar. Och vi lekte skeppet var lastat. Och då kastar man ju något till varandra, och då ska man säga vad man skickar. Och han kastade till ett fruntimmer, där satt, och så skulle det börja med a. Och så sa han:

- Skeppet är lastat!
- Med vad, sa hon.
- Med arshål, sa han.

Det var en le en , i truten.

ACC. N:R M. 10234:35

De löste panterna på många sätt. Plocka persälja
under snöen, och kyssa skulle man, och så.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Utflykter och slädpartier.

Utflykter gjorde vi mycket. Det gjorde arbetarna också. Man hyrde häst och vagn för en dag, och för till Gyllebo, och Stårte, och Foråse, och Stenshuvud. Och andra ställen runt om.

Och vi gjorde utflykter och vi hade med oss mat och dricka. Och så åt vi i det gröna. Vi for inte till några värdshus utan flickorna fick bestå maten och karlarna fick stå för skjutsen och drickat. Men på hemvägen kunde det hända att vi tog in på värdshuset i - - - och tog en sup e ler drack punsch.

På vintern var det slädpartier. Då lejde man häst och släde och tog till nått värdshus och drack varm punsch. For ut mitt på dan och var tillbaka i skymningen, så fruntimrer na hann att klä om sig, för sen var det bal på kvällen.

ACC. N:R M. 10234:37

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skridskoåkning.

De gick på skridsko. På en mosse en bit här utanför.
Där hade de facklor och marchaller och det kunde vara musik
och där gick en liten gubbe och drog på en kälke och på den
var ett par ett par byttor med punsch och varmt.

Det var inte vem som helst som kunde gå dit, för
det var en förening som hade ordnat med det och det var
bara för medlemmarna.

ACC. N:R M. 10234:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spåkäringar. Kloka.

Här i stan fanns det väl just inga spåkäringar. Kanske några stycken, som bara gjord⁴ det för ro skull. Men på vägen mot Gladsax, där bodde de en gammal käring, hon bodde på en åker, hon bodde i ett litet hus, det låg ute på en åker. Hon hade byggt det själv. Det var mest sten. Hon hade mycket folk. De kom dit från stan, och hon spådde dem, och hon fick väl så att hon kunde uppehålla livet, och hon levde på det.

I S:t Olof, där fanns det en berämd klok gumma, som kunde bota de flesta sjukdomar. Hon hetade Svalan. Och hon hade stor publik. Hon botade allting.

Men så fanns det andra, som bara var duktiga i att bota benbrott, men det kunde de göra bra. Jag vet många som har blivit bra. Men de kallades inte för kloka.

Åsmopågen, han har väl harrarna hört om f örr. Han

ACC. N:R M. 10234:39

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hade ombud i stan. Han hade stor riktig praktik. Och dit kom folk från hela Skåne, där var alltid fullt med folk. Och han tjänade stora pengar.

Men inne i stan fanns det just inga, som hade sånt för sej, fast kanske var här några käringar, som målade för skäver eller hade några andra gåvor. Men de hade inte sån där riktig praktik, som han Åsmopågen, han hade.

Där var en gubbe här i stan, han lever än, så det kan göra detsamma vad han heter, men han söp bra, han söp så alldeles förskräckligt, och så en kväll när han hade varit ute och söpit, så gick han och raglade ner vid hamnen, och då gick det inte bättre än att han ramlade, han snubbade om ~~en~~ en järnvägsskena och slog huvut i rälsen. Och ~~sen~~ drack han inte ~~exp~~ sprit mer. Men han fick ont i huvut han fick så ont i huvut så han höll på att bli tokig.

Men de hade honom till att resa till en kloker gubbe. Han bodde bort i Staffanstorp vad faen han nu hette, och

ACC. N:R M.10234:40

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han kom dit, och där var så mycket folk, där stod både vagnar och kärror i rader, och där var fullt med folk i hans väntrum, och han fick vänta flera dagar till han fick företräde.

Och han skrev ut riktiga recept, precis som ~~en~~ en doktor, på sånt som skulle köpas på apoteket, så han blev skickad till ett apotek i Malmö för att köpa en växt. Den fick han recept på. Och den så den kloke gubben till han, att han skulle laka ut i rödvin. Och det så ut som en torkad liljekonvalj, fast det var det väl inte. Men bra blev han. Fast inte vet jag om det var växten som botade han, jag tror att det var så att han hade varit utan sprit, han hade ju söpit så fasligt förut och så hade han med ens slutat upp, och det kan en nog få huvudvärk av när en så där plötsligt blir utan sprit. Så jag tror att det där rödvinet stimulerade nog kanske mer än den där växten hjälpte.

ACC. N:R M.10234:41

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ridning. Släddpartier.

De fleste utav köpmännen, de höll sig med gårdar, som låg utanför stan. Och där hade de både kor och hästar och får..De hade dem utarrenderade. Och de red och hade sig. Mest deras barn. De red bara för att roa sig, och det var så förnämt och fint.

Vackra dar på vintern så brukade de köra i ring, runt om stan. Och de körde varv efter varv i flere timmar. Och då hade de släddar med vackra täcken och var och en hade med sigsin utvalda i släden. Det fanns så fina täcken att hyra.

Den första bilen.

Den första bilen här var, den såg ut precis som en vanlig hästakärre, det var 1907 eller så. Det var en fiskhandlare som hade den. Han var från Kivik. Men han kom ofta in till stan och ställde underverket utanför någon krog och då kom alltid halva stan och tittade på bilen. Där var så mycket folk, där var alldeles svart. De stod och tittade på den, och det var ett stort under.

En gång gick den sönder. Och här fanns minsann ingen bilreparatör på den tiden, och fiskhandlaren själv förstod sig inte på att laga. Han drog in den på gården hos en smed och det blev stor folkvandring dit, det kom mycket folk, de trodde att de skulle få veta hur den såg ut innitui. Men hur smen nu bar sig åt, han hade ju aldrig pillat i en sån maskin förr, så låg han under bilen på marken och plockade i den och den var hel nästa morgon. Och han blev så

ACC. N:R M. 10234:43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stolt, så han fortill Göteborg och startade en bilreparations-
vekstad. Där är han än. Ja jag vet inte säkert om han
äger den själv.

ACC. N:R M. 10234:44.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mats Roos och läkarvetenskapen.

Det var en, han hetade Mats Roos. Han brukade till att köra sjukbud åt doktorn, och en gång skulle han hämta doktorn till Rosencrantzarna på Gyllebo, och det var doktor Ribbing han skulle hämta, han som blev professor sedan. Och Gyllebo det ligger på en holme i en liten sjö och med vatten runt om. Men det ut ~~är~~ det en bro men den är rätt smal och vid början på bron, dör var det en hundkoja på var sin sida och två stora riktiga bandhundar, och de hade så långa kedjor att de närapå möttes mitt på vägen.

Och Mats Roos, han visste inte om det. Och han var lite vidskeplig. Och när han kom körandes så rusade hundarna fram och skällde och gapade. Men själv brukade han alltid säga:

- Då var det två djävlar som slog upp flabben.

Och hästarna kom i sken över broen och han körde runt

~~slottet~~ slottet tre varv, men sen så lyckades han lugna dem.

Och när doktor Ribbing klev ur vagnen, då sa han:

- Du var mig en djävel till kusk.

Men han trodde inte på doktorer och en gång kom doktorn ner i stallet, och då så Mats så ynkelig ut, och doktorn frågade han hur han mädde. Och då sa han att han mädde så illa. Och då frågade doktorn honom:

- Nyttjar du grädde i kaffet? sa han.

- Ja, det gör jag.

-- Ja, det ska du inte göra, sa doktor Ribbing, det sätter sig likasom blanksot i piban.

Mats Roos ville inte till Slakteriet, sa han. För en gång var han så sjuk så att doktor Ribbing ville lägga in han på lasarettet. Men Mats Roos, han ville inte dit på några villkor. Han kallade det för slakteriet. Och han sa:

- Det är säkert som Guds ord att den som kommer dit

ACC. N:R M. 10234:46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

han kommer aldrig med livet därifrån, aldrig i världen, och det sa de alltid förr, de sa, att den som kom in på lasarettet, att han var redan död. Och de ville hellre dö hemma.

Men han doktor Ribbing, han sa till han om några som hade blivit botade på lasarettet. Men då sa Mats Roos:

- Ja det kan hända att det går en gång, men andra gången är det ingen som klarar sig.

Första cykeln. Bollsparkning.

Det vartre fina herrar som skaffade sig var sin cykel. från Danmark 1886. Och det var med ett stort hjul där framme och ett litet hjul där bak. Men de körde först bara fram och tillbaks i parken för att imponera på sina dambekanta. Men det höll på att gå illa flera gånger, och så blev det förbjudet.

Nästa cykel kom en fyra -fem år senare. Det var doktor Ribbing som köpte den. Och den hade inte något sånt där högt hjul, utan den såg mera ut som de gör nu. Men hann höll i alla fall på att köra ihjäl sig ett par gånger.

Första gången jag såg att de sparkade boll, det tror jag var 1907 eller 1908.

R.A.Blankenberg.

Här var en guldsmed, han hetade Blankenberg. Han hade haft någon affär i sitt lidigare, jag minns inte att jag månsin såg honom arbeta. Han hade väl fått pengar på nått sätt. Mest satt han och söp, när han inte satt och spelade kort med sin kvast. Han ställde kvasten på andra sidan ett bord, och han delade ut kort till den och sen svor han och bråkade med den.

Blankenberg, han tyckte inte om handlarna här i stan, han tyckte att de var rika nog som de var, så han ville inte köpa något i deras affärer. Utan han gick till Gladsax och köpte snus. Bara han skulle ha för fem öre snus, så gick han till Gladsax, det var jag säkert.

Ungarna brukade springa efter honom och tjuta:

- R.A.Blankenberg. Stövlar och galoscher. ~~R.A. xxx~~

R.A.Blankenberg. Stövlar och galoscher.

ACC. N:R M. 10234:49.

Och då sprang han efter dem och slog. Men varför de skrek
det, det vet inte jag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fummelmakare.

Vet harrarna vad en fummelmakare.är? Jo det är en sån som gör fumlar, såna där järn i olika storlekar, som skomakarnahar när de färgar kanten på skosulorna. Här fanns en fummelmakare i Simrishamn i gamle dar och han gorde fumlar åt varenda skomakare i hela Skåne. Han satt och gorde fumlar hele vintern, och sen på somrarna vandrade han Skåne runt och sålde dem. Och när han kom hem från den expeditionen så hade han alltid gott om pengar , då ville han leva flott och då menade han att han skulle få dricka brännvün dan i ända och äta ärter och fläsk när han ville. Han tyckte så förfärligt mycket om ärter och fläsk. Det kunde han äta när som helst. Han kunde stiga upp mitt i natten och sätta på ärterna. Så när annat folk steg upp, så satt han där och åt ärter och fläsk.

Och pannkaka tyckte han om. Det skulle han slttid ha

ACC. N:R M. 10234:57/

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

efter ärterna. Pannekakan skulle vara gjord på gräddde,
annars dög den inte för honom när han hade det gott om det.

Men fram på vintern, så tóg pengarna slut för honom,
och då fick han ta sitt muskedunder och gå ner till hamnen
och skjuta sig en fiskmås och steka den. För han var lik-
som kite jägare med. Eller fick han gå och meta gäddor
i ån . Och till sist så var det min själ en gädda som
tog han, han hade fått en stor gädda på kroken, och den
drog i väg med reven och in i vassen där och han hoppade i
vattnet efter den, och han fick tag i reven men han blev
själv snärjd i den för gäddan simmade runt, runt, och så
drog hon ner han. Der var 1885, och det skrevs mycket om
han i tidningarna.

Jag har själv fiskat gäddor med honom, så det är sant.

ACC. N:R M10234:52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hotell. Gästgivargårdar.

Här fanns tre hotell. Det var Stadshotellet, och hotell Simrishamn som brann upp, och hotell Svea, och gästgivargården. Och tre klasser var det på varje hotell. Och på den tiden fanns det sprit i nästan var butik.

ACC. N:R M. 10234:53.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brödbak.

Förr bakade vi brödet hemma. Ja, man bakade inte bröet hemma, men vi gjorde degen själve, åsså gick vi med degen till bagaren, å det var bagarna som bakade bröet. Man satte bara till degen själv men man kunde inte baka den för man hade inte nån ugn, å naturligtvis så fick man betala till bagarena för att de bakade bröet.

ACC. N:R M. 10234:54

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kakegummor.

Det fanns gummor, med stora korgar å då gick omkring å sålde kakor, de hade många olika sorters kakor, där var nåra som di kallade för kanelstänger å så var det kringlor av ett par so ter åsså var det mycket annat som de hade å sålde.

Där fanns dom gummor som gick i stan, åsså var det andra som gick på landet. De hade ägg i korgarna när de ko tillbakes för de fick ägg i utbyte mot kakorna i gårdarna när de gick å sålde på landet.

De där gummorna di satt på nån trappa, å där satt di å skulle sälja men om det var så det ble dåligt väder, så det blev regn eller så, då gick di in i affären eller huset. Det fanns gummor härifrån stan, som gick rätt långt ut på landet, de gick ända till Stigby, och dit är det då en ordentlig mil. Äggena som di hade fått i utbyte, dom sålde

ACC. N:R M.10234:55

di inte i husena, utan äggena lämnade di till handlarna, di gummorna di hade stora korgar med ägg. De fick en liten provision utå bagarena, som hade bakat kakorna, men de gjorde inte några kakor själve.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 10234:56

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brödbak.

Det var inga som hade bakugn själve. Det var bara i nått hus som di hade bakugn i mina barnaår. Det var i di riktige gamle köpmanshusen.

Det var under föra kriget som bagarena slutade å ta emot deg för bakning.

ACC. N:R M.10234:57

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ugnar och spisar.

I småhusena hade de en murad häll å en trefot på den, å det var en öppen skorsten ovanför den. Det var en alldeles fyrkantig häll som gick ut i rummet och väggen gick fram en bit därbredvid så det blev liksom. Det var en liten urtagning liksom i spishällen som man stod i den kallades för stjärset. Det var en kupa över hällen som fångade röken.

I rummet bredvid där var det en kakelugn, å den eldade de på så vis från samma häll som spisen så att di la in glöd i den i från spisen. Men i di små husen, där hade de inga såna kakelugnar. De hade järnsidor de där kakelugnarna med figurer på.

ACC. N:R M. 10234:58.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hus.

De älsta husen var utå korsvirke, det var lera ifyllt med korsvirket, man fyllde inte i med ris här i stan, men det gjorde di på landet, men här i stan har jag aldrig sett att di har fyllt i med annat än tegel och lera.

På sjuttitalet vet jag att de hade tapeter på väggarna, men somliga hade istället kalkat på väggarna med en vacker blå färg. Tapeter fanns det å köpa.

Golvet, det var vanligen ett plankgolv, det var ett vanligt plankgolv med trasmattor på, på de flesta ställen. Men på landet där vet jag att de hade jordgolv på sina håll, men det har jag aldrig sett här i stan. Det fanns inte ens i di fattigaste husen.

ACC. N:R M.10234:59

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Somliga hade inte trasmattor på golvet utan di hade istället sand och ene. Det fick di utå gubbar som kom hit in till stan å di hade ene med sig å sålde men sanden den fick di från Baskemölla.

Ene å sand hade somliga alla dar på sina golv, men det fanns andra som bara hade det på söndan eller när det annars skulle vara riktigt fint.

När di skurade golven så hade di inte som nu, vi hade sand till det då. Vi hade sand å vatten å en halmviska, det fanns inga borstar med skaft inte, man fick ligga på sina knän å gno å skura.

Förresten minns jag nu att mor sae, att när hon kom till stan, så fanns de di som hade lergolv i sina hus, men det var väl di allra fattigaste skulle jag tänka mej. Nu finns det inte.

I min ungdom var många fattia, å då kunde di inte hålla a sina

ACC. NR M.10234:60.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sina hus så fina, nu är det annorlunda, nu har de putsat
upp husen värre, nu är nästan alla hus så fina och det
var de inte förr.

Eldning och bränsle.

Man kunde leda både med ved och med stenköl. Stenkölen, den tog de hit från England, det var ju så att de exporterade så mycket havre till England härifrån, det har jag ju sagt om förut, å det var samme fartyg som hade med sej stenkölen tillbakes.

Men där hemma där eldade vi bara med ved, för mor hon rökade fläsk och fisk rökade hon också, å det går ju inte å röka sill å fisk å fläsk på stenköl, det måste man ha ved till, som väl herrarna förstår.

Veden, den kom från blekinge, det kom en massa småskutor från Blekinge med ved hit. Di hade olika sorter det var nog mest bok, men de hade björk och al också. Veden var inte så lmg som meterved, den som man hade å la i di öppne spisarna, utan det var meterved som di sågade en gång.

Spisar och kaminer.

I min ungdom så hade di fyrkantiga järnspisar som stod på små ben, nä, då var släta på sidorna, det var di som ville koka inne som hade såna järnspisar, di var såna att di kunde koka oppepå dom. Det var i min ungdom. Sen började de snart med vanliga kaminer, å det blev mer å mer såna.

De där kakelugnarna som de eldade med glöd ifrån spisen, de hade plåtar ifrån Ankarsrum och Ösmo eller vad det hetade, å där var figurer på dom, å en del var Sankt Göran å Draken å andra var Syndafallet eller bara bruket där di var gjorda men det förstod vi oss ju inte på när vi var bara barn. Men mor visste det, å när vi kom i skolen fick vi ju höra om dom. Men de där spisarna eller kakelugnarna var det många som hade kvar länge, det fanns nog för en tjuge år sen än de som nyttjade dom.

Bagerier.

Det fanns flere bagerier i Simrishamn, ett låg vid torget, åsså var det ett annat som hetade Ljungrens, å det var nog det som hade den största omsättningen. I bagerierna så bakade de vitt bröd å fint bröd å kornbröd. Det grova brödet köpte arbetarena i allmänhet. Det var många som aldrig brydde sej om å sätta deg hemma själva. Utan di köpte allt bröd de behövde till familjen i bagerierna.

De bakade stora runda kakor de var så stora att de vägde ett helt pund.

Kavring är det goaste bröet. Det är grovbröd som är torkat. Man bakar ett runt grovbröd åsså klyver man det så man får två halvor å dom torkar man. Det är gott brö, kavring.

ACC. N:R M. 10234:64.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om bak.

Förr i tiden så gjorde man stora bak. Det skulle räcka åtminstone ett par månader. På landet gjorde de ännu större bak, de skulle räcka en lång tid, man satte till vid jul å bakade, å sen skulle det räcka till långt fram på vårsidan.

Man hade ena stora hiskeliga baktråg, å där satte de till på kvällen, man använde inte jäst utan man hade surdeg, den hämtade man hos bagaren dagen innan, det hände inte att de sparade hemma från det ena baket till det andra, utan man hämtade hos bagaren ny surdeg för var gång. Åsså ältade man degen, man ältade den med händer na men jag vet att det var de som hade en liten spae, åsså.

Jag har nog hört att det var di som sae att di visste

ACC. N:R M. 10234:65.

att det fanns på sina håll som di trampade i bröet, det
har man nog hört om, men sånt hände nog aldrig här, här
var det ingen som trampade med fötterna i degen. Jag tor
knappt att det är sant, att di gjorde det nånstans, för
det låter väl så rälit.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mat.

Förr i tiden så åt man ungefär samma saker som nu under kriget, det var mest fisk, man saltade ner fisken, det var mest i juli, för då är den som fetast, sillen. Det var i de aldra flesta familjer som de saltade ner fisk det var sill å tosrk, de saltade. Bönderna de filerade sin fisk, men det var bara bönderna som gjorde det. Vi filerade aldrig fisken, den ska ha kvar både skinn å ben, men huet skar vi av naturligtvis å skar dän inälvorna.

Min son, han låg under kriget på beredskap vid Öland han låg där vid minfältet, å där vid flottan, där har di filerat all fisk, di fick så möet fisk som var filerat, men det är ingen smak i den, nej, fisken ska ha kvar skinn å ben när den saltas, då blir den god.

Salt sill ska man äta med senap. Vi hade riktig skånsk
s

ACC. N:R M.10234:67.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

senap, di säger, gul å grön å den rullade vi med järnkula
i ett trätråg, å sen rörde vi utan i fiskspad, Till
lutfisk rörde man ut senapen i mjölk, men det var bara
till lutfisk. Såsen det var spaet å kanske mjölk i.

Saltade spättor är den bästa fisken, det är gott,
det är salt å gott. Det finns ingen salt mat som är
så god som saltade spättor, det hade vi så ofta i mitt
hem, för det tyckte far också, att saltade spättor är
gott,

Fiske.

Sillen vrakade di. Varnånstans sillen var, det var beroende på vinden.

Spättor å torsk det tog di på grunden. Det kunde va här alldeles strax utanför på grunden. Yrkesfiskarna hade riktiga revar när de tog torsk, men det var många som fiskade bara för sitt nöjes skull å di pilkade. Det är nästan bortlagt nu, det å pilka torsk, men nu under krigsåren så var det allt rätt många som gjorde det.

Di tog tobbis också, den skulle man ta vid västanvind. Det hände att de använde den till bete, men de åt han också. Det var fruntimmersgöra å fånga tobbis, de tog han i notar som di drog, å den mesta sålde di till uppköpare som kom.

Jag har aldrig tyckt att det är nå vidare gott å äta

ACC. N:R M. 10234:69.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men di kunde ju inte laga den, de stekte en hel hög på en gång rå en plåt i glöderna, å så vände de den med så det blev en enda röra, det var benen å skinnet å huvet å alltihop, det blev bara en enda röra.

Men om man stekte den i smör, så ble den god, för om man steker i smör, så blir allting gott. Nu har de tobbis bara till bete.

Så fanns det stora tobbisar, som är som så (berättaren mätte ut c:a 30 cm), de kallas tobbiskung, de är ju mycket bättre å större. Det var ju fruntimmersgöra å fånga tobbis, men det fanns kanske nån gammal gobbe, som var så orkeslös, så han bara kunde va med om det fisket.

Fiske.

Här i Simrishamn kunde det väl vara ett tjugotal vrakbåtar, det var ju yrkesfiskarena som ägde dom. Ja, det fanns minst tjugo, det kom en massa blekingar hit till Simrishamn om somrarna, de kom för å fiska, å hade med sej hela familjerna. Kvinnorna skulle ju böta garnen på dagarna, å di hyrde in sej i brygghus å såna ställen där di kunde få rum, det var eländigt hur många bodde, men det gick bra. Många å blekingarna ble ingifta här, det var ofta döttrarna i familjerna, å di ble här, Å många karar också.

Vi Simrishamnsbor, vi kom gott överens med bleingar-
na, vi behövde aldrig slåss om fisken, här var överflöd på fisk, här var så mycket sill, så di visste bara inte var di skulle göra å den.

ACC. N:R M10234: 7/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~Men~~ ibland ble det dåliga år, men det var alltid så pass mycket att det blev till oss i Simrishamn så innevånarna här fick alltid sill, det var bönderna långt bort i Skåne å Lund å Malmö som ble utan. I år har det vatt ett dåligt år. Men när det var dåliga år, då kunde de få å den norske fete sillen, för den började snart å komma.

ACC. N:R M10234 72.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tillagning av sill.

Det fanns många olika sätt som man kunde äta den salte sillen på. Man lakade förstås först ut den, i de fleste fall, å sen kokte di den eller stekte den eller la den i papper på glöden. Den sillen på glöder är god med en sup till.

Å di kunde lägga den i lerfat, varvtals med flott å nån krydda, å så in ugnen med det. Det var gott det också.

Å de kunde koka den oppanpå potaterna i grytan, det blev sillen goer av, å potaterna med, för det fick av den salte smaken.

Sillen åt man utan sås, men ibland så hade man grädde till.

ACC. N:R M. 10234:73.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gröt.

Man åt mycket gröt i min ungdom, den åt vi på kvällen, om det sen var så det ble nån gröt över, så hade vi den på morgonen å då fick vi den för det mesta stekt.

Man hade korngröt å mjölgröt.

Det hände vi hade bovetegröt också, men det var finare, bovetegröt var den finaste gröten, det var den finaste gröten, den har man aldrig nu.

Det var göingar som hade med sej bovete hit.

Göingar. "Fölägg".

Göingarna hade med sig träskor också. Ibland kunde hela Lilletorget var fullt utå göingar som stod där med sina saker.

De kom faranes med långvagnar som de hetade å så stod de på lilletorget å sålde.

De sa att göingarna var dumma, men göingarna sa att slättboarna var dumma, har jag hört. Så vicket som är sant, det är inte gott å veta.

Det var en gång en slättebo, han kom te göinge, å där fick han se en pompa. ♪

- Vad är det, sae han
- Det är ett fölägg, sa göingen.

Å då tog slättboen med sej pompan hem å så la han sej på den i sängen, å där lå han. Han trodde det skulle kläckas. Å så en dag ble hans k

ACC. N:R M.10234:75

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kärring le på att ha sin kär ligganes i sängen med det där ägget, så hon gick till myrstack bredvid gården å tog en skäppa myror å hävde till han i sängen å då sa han:

- Det var konstiga föl, sa han, uttå det fölägget.

Göingarna var inte fria från löss. Nä, si löss det hade di. Att tvätta det kallade di för å kurra tvätten göingarna. Det var en kärring, hon tvättade, å hon hade hävt kläderna i grytan, å fyrade på under, å då kröp lössena upp på kanten å så sa di till kärringen:

-Kurrar moer i da, sae di,

ACC. N:R M.10234:76.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Träskor.

I min barndom hade di träskor utan läder. De hade en bleckgjord på dom så att di inte skulle spricka, men där var inget läder över som nu. Den första träskon med läder som jag så, det var ett par som far hade med sej hem ifrån Kristianstad, man hade varit där på en marknad, det var 1883 eller möjligen 1884. Där köpte far två par utå dom träskorna, ett par åt min syster å ett par åt mej, så vitt jag vet, så var det di frösta träskorna med läder här i Simrishamn, men sen blev det snart vanligt å allmänt när bara skomakarna såg hurdant di skulle göra.

När mor kom hit till stan å tjänte, det var på förti-talets slut, så var där på samma ställe en flicka från

ACC. N:R M.10234:77

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Blekinge, å hon hade gröna söndagsträskor, å det var träskor med trä ovanpå, det är kanske ett bruk från Blekinge å ha såna, men det var fina träskor att ha bara på söndan, Det var läder på också, men det var ändå inte så fint som andra hade, tyckte mor, för andra hade läderskor helt å hållet på söndagarna å i kyrkan.

Det fanns träskomakaren här i stan åsså, å det fanns i byarna, de gjorde träskor å träskostövlar åsse. Det var en vanlig träsko som di spikade läder på så högt som till en stövel, man köpte en vanlig träsko åsså gick man till skomakaren åsså lät man honom spika på läer Träskostövlar har di än i dag på garveriet, där är ju mycket syror å sånt som fräter, å därgör så har di det där.

Mattider, arbetstider.

Arbetarna började klockan sex på morgonen, å
innan di gick så skulle di ha kaffe med smörgås till.
Å sen hade de frukost vid åtta, då var di lediga i en
halvtimme, så di hann hem å äta en bit. Sen arbetade
di till klockan var tolv, då var det ledigt i en timme
för middag. Sen var det inget avbrott i arbetet förrän
det slutade klockan sju, sen blev det halv sju och sen
sex. När di kom hem då så skulle di ha kvällsmat.

En del mästare å såna di hade meraften också på
sina ställen, det var en halvtimme vid femtiden.

Såna som inte hade mer än nåra stycken arbetare,
di hade dom boenes hos sej, de fick mat hos mästaren å
så låg di verkstan eller i en gesällkammare. Men en
del gesäller hade ju familj, å di bodde ju i sin egna hem
å kom å gick.

ACC. N:R M. 10234:79.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vandrande gesäller.

Det var gott om vandrande gesäller när jag kom i lära. Typografer inte minst. De var ofta rätt gamla å di kallades för konstförvanter, det var den gamle titeln. En av dom hetade Örquist, han var ofta här i Simrishamn å eljes var han för det mesta på Svartsjö. Han var tagen för lösdriveri så många gånger, men han trivdes visst rätt bra på Svartsjö å direktören där han gråt när han reste därifrån en gång, sa han, för han hade tyckt så jävligt bra om han. Så han grät när han reste därifrån.

ACC. N:R M.10234:80.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När jag kom i lära här i Simrishamn så var det en här före mig som var så där en tjugofyra eller tjugofem år gammal. Det var en lustig en, den. Han gjorde nästan inget annat än söp alldeles jävligt. Han bar a söp. Å han hade aldrig exerceerat beväring, de hade aldrig fått tag på han. ~~Og~~ han visste inte var han var skriven. Det var en lustig en, det.

Så som han var så fick han avsked. Det var ingen som kunde ha han länge i sin tjänst. Medan vi var här tillsammans på tidningen så fick han avsked och begav sig iväg. Härifrån kom han till Hälsingborg. Och därifrån kom han till Vsta d. Då hade han blivit nykter, det vet jag för jag var där nere en gång och då träffade jag han. Jag hade hört att han skulle va där, och därför gick jag och hälsade på han. Då var han så att man kunde knappt känna igen han. Han hade blivit så förändrad, det måtte ha gått bra

ACC. N:R M. 10234:8/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för han. Han var så fin och uppsträckt, och han hade fina kläder som var nästan nya.

Och då när jag kom till han så sa han:

- Vart ska vi gå i kväll? sa han. Vad ska vi ha att dricka?

- Kaffe! sa jag.

- Nehej, det ska firas, sa han, att du är här, punsch ska vi ha.

- Nä, kaffe, sa jag.

Och vi kunde inte enas om nått, och så kunde vi inte gå ut tillsammans på kvällen, utan vi gick var för sig.

Nästa morgon så såg jag han igen. Och då så hade han avytttrat den fina dräkten och var så eländiger så. Och då måste han ge sig iväg från Ystad också.

Från Ystad kom han till Sundsvall, och från Sundsvall kom han till Örebro. Där hade han en fästmö, men han hade visst en fästmö i Ystad också. Den fästmön som han hade

ACC. N:R M.10234:82.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i Sundsvall var en bra en, han hjälpte han på många sätt
och han fick en liter ^{in han var på byggen, se} av henne var lördag. Han berättade
det när han kom hit, för han kom hit sen igen. Han begav
sig hit från Sundsvall för att han hade hört om razzian.

Sen kom han till Stockholm, och där träffade han en
kollega. Nu var det så att han hade en fästmö i Stockholm
också och de hade gjort upp att de skulle träffas på kväl-
len. Och hans fästmö hon gick där och väntade på han som
de hade gjort upp. men det kom ingen. För han hade ju träf-
fat en kollega och var å söp. Hon fick gå upp på tryckeriet
och fråga efter han, men han var inte där heller. Han var
å söp. Och sen måste han ge sig iväg ut på luffen igen.

Det sista jag fick från han var från Borås. Se han
brukade skicka mig en tidning ibland och säga var han var
och den sista tidningen jag fick från han det var från
Borås. Jag hörde sen att han dog där.

Han hade luffartagen i kroppen på sig den. Han gjorde

ACC. N:R M.10234:83.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nästan inget annat än luffade. Och tiggde. Men tigga gick bra för han. Han led ingen nöd. Han var välfödd och tjock.

Det var en annan, han hetade riksgreven, nej, det hetade han förstås inte, men di kallade han för riksgreven Det var en faen till å luffa, han luffade nog ännu mer. Han hade luffat Sverge runt flere gånger, han kom ända till Haparanda. En gång när han kom dit till Haparanda, så tryckte han affischer för se, det var en lurifax, å på dom affischerna stod det:

Riksgreven på väg till Spetsbergen
för luffarkonferens
håller föredrag om tegelladors ut-
nyttjande för turistbruk.

Han var skämtsam han, riksgreven. Se, di brukade helst

ACC. N:R M.10234:84.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

villa ligga i tegellador, om det fanns såna, för det drog mindre i dom.

Han riksgreven, han kunde tävla med Gunder Hägg, för han var farlig till å gå, det var fart på honom. Han kunde tävlat.

En gång när jag var här på tryckeriet, så kom han hit. Han kom till mej å så sa han:

- Godda på dej, de va länge sen sist, sa han, men inte kom jag ihåg, att jag hade sett honom, så jag sa till honom:

- Du har väl inte vatt här förr?

- Jo, sa han, han hade vatt här en gång förr, å då kom jag ihåg, att det var för flere år sen, att det hade kommit två stycken luffare tilltryckeriet, men di va där bara en da, å sen så ble det grannt väder, å då

ACC. N:R M. 10234:85

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kunde de inte hålla sej inne, utan då måste de ge sej
iväg på luffen igen, å så försvann de ifrån trycke-
riet. En utå dom hade vatt luffargreven, så det var
som han sa, att jag hade sett honom förut, men se,
det kom jag inte ihåg då.

Di konstförvanter som luffade omkring, di sjöng visor
som di hade satt ihop själve, å di sålde dom åsse, för si
då när di kom å arbetade ett slag på ett tryckeri så
passade di på å satte upp dom å tryckte dom å sålde, de
hade minsann riktigt födgeni.

Belysning.

I min barndom hade vi fotogenlampor, det hände under förra kriget att de hade karbidlampor ässe, men det var bara i ett par år.

Vi hade en stor fin hänhlampa utå fotogen, den hade vi fått från det tyska fartyget jag talade om förut. På de fartyget hade far fått ta precis vad han ville ha. Det var en sån fin fotogenlampa och det var blank å grann mässing runtom.

Men Eljena, hon hade i min barndom en gammal lampa som var som en rund stock som hade en bredare fot nertill å ovanpå den så var där en liten rund dosa med en pip på och i den pipen var där en liten veke, som brann å i dosan var där tran eller rovolja, men Eljena hade rovolja, för tran luktar så jävligt, Det var små stålampor liksom

och man fick peta upp vecken ibland med en liten nål.

Morfar hade också en sån, men hade tran i också.

1914 ble det elektriskt ljus här i stan, det var precis innan kriget bröt ut, så det var tur att vi hann få det då, annars hade vi nog fått vänta. Men på ~~xxx~~ gatorna var det dåligt med belysningen då först med. Det var alldeles kolmörkt på gatan. Det stod en lampa häruppe vid hörnet, å sen var det inte nån förrän långt nere på gatan, å där var alldeles mörkt emellan, men det gjorde inte så mycket, det var inte så farligt, för man såg nog faen ~~ixkax~~ bättre i kolmörkret då än nu. I en alm, en stor en oppe vid torget, där hade de sågat av en gren eller två åsså satt där en lampa på en arm utifrån almen.

ACC. N:R M. 10234 88.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nattvakter och poliser.

Vi hade nattvakter förr. Men nära poliser hade vi inte alls. Här fanns en stadsfiskal åsså var det rådhusvaktmästaren som skulle va en sorts polis. Här var ofta slagsmål. Å di fick hålla på bäst di gitte, det var ingen som tog dom, å det var inte farligt med det.

Nattvakten skulle skrika:

Klockan är nio slagen och vinden är nordväst, för se han skulle alltid tala om hurdan vinden var, å han skrek varje timme. Det var två nattvakter här i stan, å di hade var sin del av stan att patrullera i, de hade delat upp stan så att var och en hade sitt område. De fanns en träbänk i rådhusfarstun å på den sat di å slumrade lite mellan gångerna di var ute. De skulle gå på alla gatorna

ACC. N:R M.10234:89.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Att de skrek varje timme det var liksom en kontroll att de inte satt å somnade. På vintern var det kallt för di stackarn i rådhusfarstun, å jobbigt hade di, di skulle gå till klockan fyra på morgonen, åsså skulle di va i arbetet klockan sex, precis som andra. Men det var ju di skiftade om, de gick vartannat dygn. Men vid jul, då hade di det bra, då ble di inbjudna överallt, å man bjöd dom på fisk å sup å ~~kanske~~ gröt.

ACC. N:R M. 10234:90.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brandväsen.

Det fanns en brandkår i stan, alla skulle vara med om det brann, det fanns tre sprutor, å de hade jävvlitt stora träkar med vatten. I brandkåren så hade di sjangtila unjiformer, å det var vem som som kunde va med där, å va befäl, jag kommer ihåg en urmakare å en tunnbindare som var med i brandkåren, var och en istan som ägde hästar han var skyldig å köra vatten när det behövdes. Och därför hade di stora kar ståenes på gåren.

Det var roligt å öva med brandkåren, där var sånt väsen å di sprang runt omkring, å slangarna di var gamla läckte. Å vattnet rann. Det var roligt när man var barn å bli blöt å vattnet. Å mitt i röran stod branchefen å han var så finer å hade en adjutant, som höll en lykta på en stång över honom, så att alla kunde se var han stod nånstans. De som var lägre ner i gräerna än han, de hade inte så

ACC. N:R M. 10234:91.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fina uniformer. Brandchefen själv han hade ett par stora fina mässingsbrickor på bröstet, å den som var närmast han hade litet mindre, åsså gick det neråt allteftersom, å de som bara hade å pumpa, di hade röda å blåa brickor alltefter vilken pomp di va vid, å på dom var där ett P inritat. Jag kommer ihåg en gång som det var allvar för brandkåren, det var då hotell Simrishamn brann, å det var på åttitalet, då var det militärer här i stan, å det var tur, för det hade nog inte brandkåren kunnat klara själv, annars hade nog allt gått åt, men det låg just en del dragoner å övade här ute i Åbackarna å på skansen.

ACC. N:R M.10234:92.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Militärer.

De som var från Simrishamn å från trakterna här omkring när di exerceerade så var di mest vid Skånska dragonerna, de hade en avdelning här förut, åsså övade di å var vid Sknasarna, å där låg två gamla stora kanoner, di ska visst va från Magnus Stenbocks tid, säger di, å där var förresten en kanon till litet längre upp i land, å så låg di där å sköt å övade. De sa, att Gladsax, det var en riktig dragonby, där ble alla dragoner.

Före min tid så fanns det båtsmän också, di var simrishamnare allihop, men de hörde upp innan jag kom till.

ACC. N:R M. 10234:93.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tvätt.

Det vanliaste var att di tvättade hemma, då tvättade di i en stor koppargryta på den öppna spisen, å när di hade gjort det, så gick di till åen å sköljde. I di små husen så tvättade di själve, men di store familjerna, di hade tvättgummor, di kunde ha flere stycken tvättgummor som kom när det skulle va tvätt. Det var hustrur till arbetare som gick å tvättade åt andra, di brukade ha varsin familj eller ett par å gå å tvätta hos.

Di hade bokaska när di tvättade, den tog di i kakel-ugnarna, jag kommer ihåg hur viktigt det var hemma när man eldade, så att man inte blandade med olika ved, det skulle vara bara boke.

Det fanns ässe gummor som tog emot tvätt hemma. Men det var inte så vanligt. De kallades för tvättmadammer. Men det fanns nog bara en par tre stycken i hele

ACC. N:R M10234:94.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stan, de tvättade ~~xx~~ åt såna här ungarlar å andra som
ingen kvinna hade, å det var ju förresten inte så
mycke som såna behövde ha tvättat då, det var inte så
mycket med kragar.

ACC. N:R M. 10234:95

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bad.

Det hände aldrig att vi badade hemma. Men varmbadhuset kom till ganska tidigt, det var Sparbanken som byggde varmbadhuset. Där hade di karbad å ryska bad å vad det hette.

ACC. N:R M. 10234:96.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fackföreningasrörelse.

Här i stan va typograferna di förste som organiserade sej, det var 1894 som vi gjorde det, men vi bildade inte nån egen avdelning utan vi hörde till Malmöavdelningen ända till 1919. Vi var bara en fyra fem stycken. Men då 1919 blev tidningen ~~xxx~~ varannandags, å då blev arbetarna fler, å då blev vi egen avdelning.

Vi hade ingen lönerörelse förrän 1901, å det var inte så att vi behövde ta i så skarpt, för vi hade det ju bra, vi var ju fria när vi ville å vi hade alltid frimåndag. Tidningen kom onsdag å lördag, å därför var dagarna innan värst, det var tisdag å fredag som var värst å då kunde man få arbeta mycket, fram till midnatt, det var inget bestämt om arbetstiden. Men på onsdag å lördag gav vi faen i arbeta.

ACC. N:R M.10234:97

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sättning och tryckning.

Här gick sättningen för hand ända till 1910, då var det di köpte den första maskinen. Man var tvungen å stå å plocka stilen med fingrarna, man tog den mellan tummen å pek fingren å kände med pek fingren på stilens sida, där det var ett eller par hack eller refflor, som skulle va uppåt när man la dem bredvidvarandra. Det gick tio korpusrader i en vinkelhake, och man höll vinkelhaken i vänstra handen å plockade stilar med den högra. Man tog ett skepp fullt å sen tog man korrektur av det, det var redaktören som läste korrektur. Ombrytningen var besvärlig. Sidorna hölls ihop med segelgarnssnören, å så in i pressen med den. Det var knepigt å skjuta in en sån sida i pressen så den inte brötssönder, det var ju bara segelgarn som höll ihop den. Nu har di annorlunda, nu har di en blank järnplåt. som di arbetar på och den är mycket säkrare å lättare

å hantera.

Det var en gång som den riktige tryckaren ble sjuk,
å då sa han han te mej

-Ida är jag så sjuk så du får trycka.

- Nehej sa jag, jag vill inte för jag kan inte.

- Åjo, sa han, du ska göra så här, å så förklarade
han för mej hur jag skulle bära mej åt, för si jag hade
just kommit i lära. Men jag gjorde ~~xxx~~ det inte i alla
fall, för jag vet att det är besvärligt. Man får va så
försiktig så inte sidan bryts. Men sen lärde jag mej ju
snart, å sen gick det ju utå bara farten.

~~xxxxxx~~ Man fäste sidan med träkilar i ramen,
det var väldigt besvärligt att få det att sitta stadigt med
bara träkilar. Sen la man ner ett ark i taget, åsså trycktes
det. Det behövdes en iläggare å en tryckare.

Å sen var man ju tvungen å vända på blana för å

ACC. N:R **M.10234:99.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

trycka dom på andra sidan, å det tog en faslig tid å göra allt för hand. Nu är det annorlunda, nu går ju allt automatiskt.

På vårt tryckeri gjorde vi inte något mer än tidningen. Den var på fyra sidor å det tog tid, för det skulle ju va två tryckningar.

Det var ett jävla plockande med handsättningen. En utlärd kunde sätta sexti rader i timmen, med vanlig spaltbredd, men det var inte nog meddet, för sen skulle det läggas av också, å det tog en jävla tid, nu har di det bättre, nu går ju alltihop i soppan med gjutmetall. Nu kan di ju sätta nästan lika fort som di skriver maskin.

ACC. N:R M. 10234:100.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Simrishamnstidningen och dess redaktörer.

När jag var vid tidningen, så var Lefevre ägare å redaktör. Innan han kom till Simrishamn, så hade han vatt i Malmö å där var han kompanjon med Ask, det var han som startade Skånska Aftonbladet.

Lefevre söp mest, det var det mesta han gjorde, han kunde inte skriva så mycket som en rad själv, han bara kilppte, men han hade en skollärare här som skrev om väderleken åt honom.

Lefevre var en grann karl. Hans näsa var i flere kulörer å han hade karbunklar i ansiktet å helskägg.

Frisören var en lustig en, han sa till Lefevre:

- Du skulle följamed godtemplarna, sa han, när di håller sina möten.

- Varför det, sa Lefevre, för han förstod inget.

ACC. N:R M. 10234:101.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- Du skulle visa dej som ett varnande exempel.

ACC. N:R M.10234:102.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

Det brukade vara bra förhållande mellan arbetare och arbetsgivare i min bransch, men efter storstrejken så var det ett slag som det var sämre med sämjan. Det var ju så mycket som sas då. Det var bara garvarna å typograferna som strejkade här, men efter storstrejken så blev det snart bra förhållanden igen. Arbetsgivarna liksom låssades inte om att vi hade organiserat oss.

ACC. N:R M. 10234:103

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fackföreningsrörelse.

Många organiserade ansåg inte att di var socialdemokrater, för si landsorganisationen å socialdemokratien det är skilda rörelser, och det har vi alltid hållit styvt på. Det är många som inte förstår det, men de är skilda.

1919 bildade vi egen förening här. typograferna, då var vi bara fyra stycken, men det svällde ut sen, när tidningen ble daglig, då behövdes det ju mycket mer folk till å arbeta på tidningen. Det behövs ju dubbel uppsättning, både för dagen å för natten. Det var väl ett jävla på hitt å göra tidningen daglig, den hade ju gått så bra å gett sju procents utdelning på aktierna. Men så ble den daglig 1935, åsså gick den ikull för två år sen. Då reste alla arbetarna härifrån, så nu är vi bara två igen.

ACC. N:R M. 10234:104.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Segelfartyg.

Det var en stor segelflotta som hörde hemma här på kusten. Di fraktade timmer från Norrland till Australien. Åsså hade di hem vete därifrån. Jag tror di kom med vete hit till Sverige, men det är ju möjligt att somliga gick till England med den. Många av fartygen hörde hemma i Kivik å Brantevik, men det Björkgrenska rederiet var det förnämsta, å en tid var Simrishamn allt ledande.

ACC. N:R M. 10234:105.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brunnar.

De vanliaste var att di inte hade brunnar själve, på sina tomter. Di var ju små, tomterna, så där var inte plats för nån brunn helt enkelt. Å till di små husena så lönade det sej inte heller å gräva en brunn.

De hämtade sitt vatten i di offentlie brunnarna, det fanns flere stycken, det fanns en på Stortorget å en på Lilletorget, å en brunn vid hamnen. Det Norregatan som herrarna ser på tavlan där. Där va små hus å di hade inga brunnar själve. Men längst bort på tavlan ser man brunnen på Lilletorget. Alla som bodde på högra sidan utvå gatan ~~gx~~ di gick te den brunnen å hämtade sitt vatten, å alla di som bodde på vänstra sidan gick till en brunn som inte syns på tavlan, men som är här framtill. Men till somlia hus hade di brunnar själve. Det var i di store handelshusen.

ACC. N:R M. 10234:106.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Dass.

Det fanns så små hus, att de inte hade nått avträde
ens. Där fanns inget sånt. Di kunde ju gå till grannen,
om det var så han hade, men han kanske hade det lika smått
å på nätterna kunde de ju inte gå till grannen i alla
fall. Di hade det så, att di sa di skulle gå 'bagom'. Det
var en gösselsta liksom som di fick springa till, å där
var inte ens nått hus eller skydd utan di fick hållas i
friska luften.

ACC. N:R M. 10234:107.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Några fall av förstoppning och lös mage.

Det var en faktor som bodde på vinden i ett hus. En gång fick han förstoppning. Han var ovan vid det, å han var ovan vid laxermedel, å därför skickade han efter doktorn. Doktorn ordinerade honom två sorter han skulle ta, det ena var äkta bittervatten, å om det inte hjälpte med det, så skulle han ta det andra. Men det halp med det första. Det trängde på om natten, å faktorn tog fram pottan, men den blev full med en enda blåsning. Då tog han till handfatet, men det räckte lika litet, det rann över. Då skulle faktorn springa på dass, å han sprang genom korridoren å nerför trappan, å det sprutade på väggarna å på golvet å i taket. Å dan efter fick fruen i huset skicka efter en kärring som kom å skurade på alla håll i hela huset. Å faktorn han lå i ~~fejer fejer~~ flere dar i sin säng å såg urblåst ut, han såg eländig å

ACC. N:R M.10234:108.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

insjunken å urblåst ut, men hjalp det gjorde det.

Di hade körande post förr. Det var en skräddare här-
utifrån, som körde med posten. Då bad gummorna honom
alltid att han skulle köpa socker å salt å sånt åt dom
när han var istan, å då kom in i affärerna. När han
kom i en affär å köpte, så brukade en del bjuda honom
på vin, å det var inte dyrt, det var Picardon, det kostade
trettifem öre flaskan. Å om det var så di inte bjöd honom,
så började han ta för sej själv, för det brukade stå
framme. Men en dag så var det en handlare, som sa till
honom: Per du, spring ner å köp en flaska bittervatten.
Det läskar så gott. Å det gjorde Per. Å när han kom tillba-
ka så sa han: Det måste va gott för det va dyrt. Å sen
gav di honom å dricka utå det, men de hällde det i vin, de
blandade det i vin för att han inte skulle känna den

ACC. N:R M. 10234: 109.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skarpe smaken. Å han sa, att det var faktiskt läskande.
När han så skulle köra tillbaka igen så hann han nästan
utanför stan, men han han till bommen, å där kom det.
Han fick hoppa ner bakom en buske. Å när han kom fram så
var han två tre timmar försenad.

Å när han kom te stan nästa dag, så var han precis
som vanligt, å han var glad å livader, å sa: Ni må tro
att ja har skidit.

För han visste inte vad det var han hade skidit av.

ACC. N:R M.10234

Om fil.kand.W.Welin.

Han som var här förut, han Welin, tror jag att han hetade , han ville bara ha reda på om sånt som att de ska sluta tända tredje torsdan i Tor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV